BMP.0724.4.7.2024

**Pani**
**Małgorzata Kidawa-Błońska**
**Marszałek Senatu RP**

Szanowna Pani Marszałek,

w odpowiedzi pismo[1], przekazujące oświadczenie złożone przez Pana Senatora Kazimierza Michała Ujazdowskiego oraz grupę Senatorów[2] podczas 19. posiedzenia Senatu RP 3 października 2024 r., uprzejmie przedstawiam co następuje.

Na wstępie pragnę wyrazić słowa uznania w kwestii dotychczasowego dorobku i działań Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w obszarze repatriacji oraz wspierania osób polskiego pochodzenia mieszkających za granicą. Przywołany w wystąpieniu Panów Senatorów raport pt. *„Instytucjonalny model samorządowej polityki repatriacyjnej. Ograniczenia i narzędzia wsparcia ze strony władz centralnych – OE – 306”* stanowi cenne źródło informacji na temat doświadczeń samorządów w realizacji ustawy *o repatriacji*[3], jak również oczekiwanych zmian przepisów prawa w omawianym zakresie.

W tym miejscu należy zauważyć, że w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA) przeprowadzono analizy dotyczące procesu repatriacji, w wyniku których zostały dostrzeżone obszary wymagające zmian i dostosowania do aktualnych potrzeb społecznych oraz uwarunkowań gospodarczych i politycznych. Jednocześnie repatriacja została ujęta jako jeden z obszarów w dokumencie pn. „Odzyskać kontrolę. Zapewnić bezpieczeństwo. Kompleksowa i odpowiedzialna strategia migracyjna Polski na lata 2025-2030”[4], stanowiącym załącznik do uchwały nr 120 Rady Ministrów, przyjętej 15 października 2024 r.

Kierunkowe wytyczne zawarte w Strategii będą stanowiły podstawę do dalszych prac legislacyjnych m.in. w obszarze repatriacji. W najbliższym czasie planowane jest rozpoczęcie konsultacji, a następnie wprowadzenie stosownych rozwiązań prawnych, pozwalających na sprawną realizację przedmiotowego procesu. Przede wszystkim konieczne jest określenie, czy obecne mechanizmy realizują założone pierwotnie cele. Kluczową kwestią do rozstrzygnięcia na dalszym etapie jest określenie kręgu osób uprawnionych do skorzystania z możliwości repatriacji, zarówno pod względem kryteriów geograficznych, jak i podmiotowych, które powinna spełnić dana osoba, również w kontekście wyeliminowania potencjalnych

[1] BPS/043-19-463/24 z 9 października 2024 r.

[2] Pana Senatora Mirosława Różańskiego, Pana Senatora Grzegorza Fedorowicza, Pana Senatora Piotra Masłowskiego, Pana Senatora Jacka Trelę, Pana Senatora Ryszarda Bobera, Pana Senatora Józefa Zająca oraz Pana Senatora Gustawa Marka Brzezina.

[3] Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r., Dz. U. z 2022 r. poz. 1105.

[4] Dalej: „Strategia”.

ul. Stefana Batorego 5
02-591 Warszawa, Polska

zagrożeń dla bezpieczeństwa państwa. Istotne będzie także zapewnienie adekwatnego finansowania procesu repatriacji w kolejnych latach, tak aby umożliwić osobom uprawnionym powrót do Polski w krótkiej perspektywie czasowej.

Niezależnie od długoterminowych planów, najpilniejszą kwestią do rozwiązania jest konieczność podniesienia limitów wydatków na zadania związane z repatriacją w najbliższych latach, bowiem obecny poziom możliwego zabezpieczenia finansowego nie pozwala na sprawne prowadzenie omawianego procesu.

Należy w tym miejscu wskazać, że realizacja programu repatriacyjnego wiąże się ze skutkami finansowymi po stronie budżetu państwa, do których należą koszty związane z wypłatą jednorazowej pomocy finansowej przysługującej repatriantom po przyjeździe, pomocy związanej z realizacją potrzeb mieszkaniowych, ale także obejmuje koszty dotacji dla gmin oferujących mieszkania repatriantom, jak również koszty wynagrodzenia dla podmiotów prowadzących ośrodki adaptacyjne dla repatriantów. Kwota środków w rezerwie celowej budżetu państwa „Pomoc dla repatriantów" przewidziana na 2024 r. pozwala na sfinansowanie kosztów repatriacji około 600 osób rocznie, przy czym część wydatków stanowią koszty związane z wypłatą pomocy finansowej osobom przybyłym w poprzednich latach. W związku z powyższym uwarunkowania budżetowe stanowią główny czynnik uniemożliwiający zintensyfikowanie procesu repatriacji oraz podejmowanie przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Repatriacji[5] działań służących sprawnemu i skutecznemu jego prowadzeniu. Aktualnie na repatriację oczekuje około 7,9 tys. osób, które złożyły w konsulatach wnioski o wydanie wizy krajowej w celu repatriacji i jeszcze nie przybyły do Polski w ww. trybie.

Uwzględniając powyższe 26 sierpnia 2024 r. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji wystąpił z rządowym projektem ustawy o zmianie ustawy o repatriacji oraz niektórych innych ustaw. Przedmiotowy projekt uzyskał wpis do Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów pod numerem UD132 i 1 października 2024 r. został skierowany do uzgodnień międzyresortowych oraz konsultacji publicznych. Głównym celem projektowanych zmian jest podniesienie wysokości limitów wydatków na zadania związane z repatriacją w latach 2025 – 2026, określonych w ustawie z dnia 7 kwietnia 2017 r. *o zmianie ustawy o repatriacji oraz niektórych innych ustaw*[6] do poziomu pozwalającego na sprawne prowadzenie procesu repatriacji, w tym bieżącą realizację wypłat pomocy finansowej, przysługujących repatriantom po przyjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Proponuje się podniesienie wysokości limitów na zadania związane z repatriacją w ww. latach o kwotę 35 mln zł rocznie, co umożliwi zapewnienie warunków do osiedlenia większej liczbie kandydatów na repatriantów – na poziomie około 900 – 1000 osób rocznie, zarówno za pośrednictwem ośrodków adaptacyjnych dla repatriantów, jak i gmin. Dodatkowo, bazując na doświadczeniach organów stosujących ustawę *o repatriacji* oraz innych podmiotów zaangażowanych w przedmiotowy proces, zasadne stało się wprowadzenie zmian do obowiązujących przepisów prawa, które z jednej strony usprawnią procedury odnoszące się do repatriantów, a z drugiej doprecyzują

[5] Dalej: „Pełnomocnik".

[6] Dz. U. poz. 858, z późn. zm.

niektóre pojęcia, w celu wyeliminowania pojawiających się wątpliwości interpretacyjnych. W projektowanej ustawie nie zaproponowano określenia limitów wydatków na realizację zadań z zakresu repatriacji w latach 2027 – 2036, ze względu na wspomnianą wyżej konieczność przeprowadzenia szerszej nowelizacji ustawy *o repatriacji*. Nowy kształt regulacji prawnych będzie stanowił podstawę do określenia skutków finansowych związanych z realizacją ustawy w kolejnej perspektywie czasowej.

Poza podniesieniem limitów wydatków na zadania związane z repatriacją w latach 2025 – 2026, we wskazanym wyżej projekcie zaproponowano następujące zmiany do ustawy *o repatriacji* w obszarach, które uznano za wymagające pilnego uregulowania:

1. Zmianę organizacji przyznawania i wypłat jednorazowej pomocy finansowej repatriantom po przesiedleniu do Polski. Proponuje się, aby pomoc była przyznawana przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Repatriacji na wniosek strony i była wypłacana przez ten sam organ. Obecnie pomoc jest przyznawana przez Pełnomocnika z urzędu i jest wypłacana przez starostę ze środków przekazywanych z rezerwy celowej „Pomoc dla repatriantów" za pośrednictwem wojewody, co wydłuża czas realizacji wypłaty.
2. Wprowadzenie wymogu wykazania przez osobę ubiegającą się o repatriację faktu deportacji bądź zesłania jej samej bądź jej przodków – z powodu polskiego pochodzenia, przez władze byłego ZSRR na tereny azjatyckiej części tego państwa, co pozwoli na uszczelnienie procedury repatriacyjnej i zaadresowanie jej do beneficjentów wskazanych w preambule do ustawy.
3. Doprecyzowanie procedury przyznawania miejsc w ośrodkach adaptacyjnych dla repatriantów oraz odstąpienie od obowiązku wydania decyzji przyznającej miejsce w ośrodku w określonym terminie od daty wydania decyzji konsula o zakwalifikowaniu osoby do wydania wizy krajowej w celu repatriacji; powiązanie możliwości przyznania miejsca w ośrodku z limitem wydatków na zadania związane z repatriacją w danym roku.
4. Wprowadzenie podstawy do badania przez Pełnomocnika realizacji przez pracodawcę zobowiązań związanych z zatrudnieniem repatrianta, w przypadkach, gdy oświadczenie pracodawcy lub umowa w sprawie zatrudnienia stanowiły dokument potwierdzający posiadanie źródeł utrzymania w Polsce na potrzeby wydania wizy krajowej w celu repatriacji.
5. Dostosowanie terminu na wydanie przez Ministra SWiA postanowienia w sprawie zgody na wydanie wizy krajowej w celu repatriacji lub decyzji o zakwalifikowaniu do wydania takiej wizy do ustawowych terminów przekazywania opinii przez organy właściwe w sprawach bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego.
6. Umożliwienie wykazania przez kandydata na repatrianta w toku procedury repatriacyjnej innych źródeł utrzymania niż umowa o pracę (np. dochody z tytułu umów o dzieło, umów zlecenia, itp.).
7. Odstąpienie od wymogu publikowania w prasie ogłoszeń o konkursie na prowadzenie ośrodków adaptacyjnych dla repatriantów oraz wyników tych konkursów (będą publikowane tylko w Biuletynie Informacji Publicznej MSWiA)

8. Zmiany o charakterze porządkującym:
    a) rozróżnienie pojęć obejmujących członków najbliższej rodziny repatrianta oraz członków najbliższej rodziny kandydata na repatrianta,
    b) wprowadzenie definicji oraz ujednolicenie nazewnictwa wskaźników stosowanych przy obliczaniu wysokości pomocy finansowej przyznawanej repatriantom,
    c) uproszczenie i doprecyzowanie procedury uznania za repatrianta w odniesieniu do osób małoletnich,
    d) doprecyzowanie kwestii związanych z wydawaniem przez wojewodów decyzji w sprawie potwierdzenia posiadania obywatelstwa polskiego nabytego w drodze repatriacji,
    e) uporządkowanie terminologii użytej w ustawie.

Oczekiwanym efektem proponowanych zmian do ustawy *o repatriacji* będzie z jednej strony przyspieszenie i usprawnienie procesu repatriacji do Polski osób uprawnionych oraz członków ich rodzin, a z drugiej – uszczelnienie procedury repatriacyjnej.

Mając na uwadze dotychczasowe zaangażowanie Senatu RP, a w szczególności senackiej Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą w działania na rzecz repatriacji, jestem przekonany, że wszelkie spostrzeżenia i uwagi odnośnie do kierunków zmian w omawianym obszarze przyczynią się do wypracowania optymalnego kształtu polityki repatriacyjnej w przyszłości.

Z poważaniem

z up. Maciej Duszczyk
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
*(podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym)*

Otrzymuje: Departament Spraw Parlamentarnych w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.